

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska c. 14, 8000 Novo mesto

tel: 07/373 05 70, fax: 07/373 05 90

www.kmetijskizavod-nm.si

Kraj: Novo mesto
Datum: 26.2.2021

Prvo dognojevanje ozimin in travinja

Toplo zimsko vreme je povzročilo, da ozimine skoraj niso prekinile rasti. Posledice milih rastnih razmer povečajo potrebe rastlin po prvem dognojevanju z dušikom, še posebej na tleh, ki so revne z organsko snovjo. Pridelovalcem ozimin in travinja se vsako leto poraja vprašanje kdaj je najbolj primeren čas za prvo dognojevanje. Pri tem tehtamo, da z gnojenjem ne povečamo nevarnosti za pozebo posevkov, da ne ogrožamo okolja ali kršimo zakonodaje, ki varuje kakovost vode. Ob vedno pogostejših spomladanskih sušah pa tudi ne želimo zamuditi ustrezno vlažnih tal, ki so pogoj za učinkovito delovanje gnojil. Na ekoloških kmetijah je pomen gnojenja še bolj izrazit, saj za vračanje hranil v tla skušamo porabiti čim manj energije.

Kdaj in zakaj začeti s prvimi dognojevanji žit in travinja?

Zgodnje dognojevanje torej povzroča pospešen začetek spomladanske rasti. Pri pravilnem izvajanju gnojenja pa je najprej potrebno upoštevati **zakonsko predpisane časovne omejitve**. Kljub temu, da **splošna prepoved gnojenja s tekočimi organskimi gnojili traja do 1. marca**, lahko za **dognojevanje ozimnih žit, trav, DTM, oljne ogrščice in drugih prezimnih rastlin**, ki potrebujejo dušična hranila zgodaj spomladi **gnojimo že po 15. februarju**, v kolikor so izpolnjeni vremenski in talni pogoji. To pomeni, da tla niso nasičena z vodo ali poplavljenjena. Tla tudi ne smejo biti zamrznjena ali zasnežena.

Ta izjema pa ne velja za gnojenje trajnih travnikov. Časovna prepoved za gnojenje s tekočimi organskimi gnojili torej tu velja do 1. marca. S hlevskim gnojem ali kompostom pa se lahko že gnoji od 15. februarja dalje.

Spomladanske omejitve z gnojenjem nas naj spodbujajo, da že jeseni, pred setvijo ali po vzniku ozimin opravimo kakšno gnojenje s komposti. Organska gnojila imajo veliko prednost pred mineralnimi, zaradi postopnega sproščanja dušika in postopnega dviga organske snovi v tleh. To nam pomaga še posebej v sušnih razmerah, da se vlaga v tleh boljše ohranja.

Prvo dognojevanje ozimin bo pravočasno in zato učinkovito, če bodo gnojila raztrošena tik preden rastline začnejo z rastjo in ko preteče prepoved gnojenja. S tem bomo izboljšali razrast, gostoto posevkov žit in povečala se bo zasnova klasa, kar povečuje pridelek. Pri ekološki pridelavi je ukrep prvega dognojevanja še pomembnejši kot v konvencionalni pridelavi, saj imamo na voljo le počasi delujoča organska gnojila.

Kakšna gnojila in koliko naj uporabimo za prvo dognojevanje žit in travinja?

Za prvo dognojevanje je pomembno, da uporabimo dušično gnojilo, ki vsaj del dušika vsebuje v nitratni obliki (gnojilo KAN, NPK). S tem jih rastline lahko sprejmejo tudi v hladnejših talnih razmerah in s tem dosežemo željeni učinek na boljše razraščanje žita. Odmerek gnojila je določen že z gnojilnim načrtom. Še posebej je pomembno upoštevati priporočeni odmerek na dobro založenih tleh, kjer ste se odločili, da šele spomladi dodate tudi fosfor in kalij.

Načeloma pa velja, da za **pričakovani pridelek 5-6 t/ha zrnja pšenice**, gnojimo z dušikom v odmerku 50-70 kg/ha, kar odgovarja 200 – 260 kg gnojila KAN-a.. Odmerek gnojila prilagajajo gostoti posevka pšenice in sicer pri gostoti nad 500 rastlin/m² zmanjšamo odmerek za 10%, za ravno toliko pa ga povečamo pri redkem posevku, ko imamo pod 300 rastlin/m². Dognojevanje **ječmenu in rži** naj bo v obsegu 40-70 kg dušika/ha. Enak odmerek gnojila priporočamo tudi za gnojenje intenzivnejšega travnatega sveta.

V času 1. dognojevanja je potrebno biti **pozoren tudi na dobro prehranjenost z žveplom**, Slednjega v naravi vedno bolj primanjkuje in ga je zato potrebno dodajati z gnojili . Žveplo je bistveno za dobro delovanje dušika, za sintezo beljakovin in oblikovanje klorofila, kar prinaša višje in bolj kakovostne pridelke zrnja. Še posebej je obogatena prehrana z žveplom pomembna na peščenih tleh, v sušnih in zelo mokrih razmerah. Okvirne potrebe žit po žveplu so 20-60 kg s/ha. Za boljšo učinkovitost dognojevanja ali namesto uporabe lahkotopnih mineralnih gnojil ter zoper zapleveljenost je priporočeno izvajati tudi **česanje**. S tem mehanskim ukrepom začnemo, ko se bodo tla dovolj osušila za prehod z mehanizacijo. Česanje se priporoča v fazah od 2 listov do začetka kolenčenja žit, ko so pleveli še majhni, po možnosti v fazi kličnih listov.

Lahko podate še kakšna priporočila za dognojevanje z organskimi gnojili?

Pri dognojevanju z gnojevko ali gnojnico velja splošno priporočilo za rabo v žitih, travah in TDM v višini 10-15 m³/ha, ter priporočena je razredčitev z vodo v razmerju vsaj 1:1. Čas in hitrost sproščanja dušika iz organskih gnojil je različen in odvisen od vrste živali v reji, vrste gnojila, vrste in količine nastilja v hlevu, kar vpliva na razmerje med ogljikom in dušikom (C:N razmerje). Na učinek gnojenja močno vplivajo tudi lastnosti tal. Lažja tla, ki se hitreje ogrejejo spomladi, omogočajo tudi hitrejšo delovanje gnojil, kot težja tla. Temperatura tal v veliki meri vpliva na sprejem hranil. Literatura navaja, da je potreben čas za učinkovanje gnojenja na rastlinah vsaj 14 dni, če so tla dokaj topla, vsaj 8 st. C. Podobno odločilno vpliva za sprejem gnojil tudi zadostna vlažnost, stopnja živosti tal in drugi parametri.

Hlevski gnoj je tudi zelo primerno gnojilo za prvo dognojevanje spomladi, vendar pod pogojem, da je predhodno kompostiran. S finim raztrosom spomladi poleg izboljšane prehrane posevkov vplivamo tudi na zmanjšanje zapleveljenosti posevkov. Priporočeno gnojenje na srednje dobro založenih tleh je za pričakovani pridelek 4 t zrnja pšenice/ha, brez odvoza slame iz njive, je običajno v odmerku 4,5 t komposta iz hlevskega gnoja na hektar, da pa pokrijemo tudi potrebe po fosforju se priporoča dodati 150 kg fosfornega gnojila (26%).

Za dobro nadaljnjo oskrbo posevka z dušikom, priporočamo pred drugim dognojevanjem preveriti stanje dušika v tleh in v rastlinah s hitrim nitratnim testom. Prehrano rastlin lahko v spomladanskem času izboljšujemo poleg priporočenega gnojenja tudi z drugimi ukrepi. Česanje posevkov ozimin in trajnega travinja je ukrep, ki bo poleg zračenja tal, ki ima tudi blagi gnojilni učinek, zmanjšal številne plevelce, ki so na običajno bolj skromnih zemljiščih veliki konkurenti za hrano. Do faze kolenčenja trav ga priporočamo izvesti vsaj dvakrat.